

Molitveni život blaženog Ivana Merza

Zlatko Sudac*

Sažetak

*Blaženi Ivan Merz (1896–1928) ostavio nam je dragocjenu duhovnu baštinu koja je postala izvor nadahnuća budućim naraštajima. Osim pisanih dokumenata, bl. Ivan nam je ostavio i primjer svoga svetačkog života prožetog dubokom molitvom. Sve to predstavlja dragocjeni izvor za proučavanje djelovanja Božje milosti u njegovoj duši kojoj se spremno odazivao i s kojom je velikodušno surađivao. Molitveni život bl. Ivana Merza nije se do sada dovoljno sustavno istražio i prikazao. Ovaj članak želi stoga biti daljnji doprinos tome istraživanju. U prikazu molitvenog života bl. Ivana Merza razlikujemo nekoliko momenata: njegovo svjedočanstvo o vlastitoj molitvi, potom ono što govori o molitvi općenito, savjetujući je drugima, i zatim ono što su o njegovoj molitvi zapazili i rekli drugi. Molitveni život bl. Ivana Merza bio je usko povezan s liturgijom, koja mu je davala osnovni ton. »Živjeti Isusov život s Crkvom«, tako je definirao njegovu duhovnost p. Josip Vrbanek, njegov duhovnik.¹ Pod tim podrazumijeva u prvom redu duboku uronjenost bl. Ivana u liturgijsku molitvu. Osim liturgijske molitve, koja je svoj vrhunac imala u dnevnom sudjelovanju u sv. misi i primanju euharistije, bl. Ivan je obavljao i druge oblike molitve, a to su: adoracija i meditacija, božanski časoslov, pobožnost Presvetom Srcu Isusovu i Blaženoj Djevici Mariji, kojoj je svakodnevno molio krunicu. Njegov molitveni život toliko je bogat i poučan da je Papa Ivan Pavao II na dan njegove beatifikacije mogao reći i ove riječi: »On će od danas biti uzor mladeži, primjer vjericima svjetovnjacima!«
Ključne riječi: Molitveni život, liturgijska molitva, adoracija, meditacija, božanski časoslov, pobožnost, razmatranje, osobna molitva*

Uvod

Blaženi Ivan Merz (1896–1928), kojega je papa Ivan Pavao II u Banjoj Luci, njegovu rodnom mjestu, 22. lipnja 2003. g. uzdigao na čast oltara kao blaženika Katoličke crkve, ostavio nam je dragocjenu duhovnu baštinu koja je postala izvor

* Mr. sc. Zlatko Sudac, doktorant na Hrvatskim studijima Sveučilišta u Zagrebu. Adresa: Betanija, 51564 Čunski Lošinj, Hrvatska. E-pošta: betanija@ri.t-com.hr

1 J. Vrbanek, *Vitez Kristov Ivan Merz*, Zagreb, 1943, str. 220

nadahnuća budućim naraštajima. U svome kratkom životu bl. Ivan je puno toga napisao: tu je opširan dnevnik, potom doktorska disertacija, brojni članci, brošure, studije, a mnoga djela ostala su u rukopisu. Osim pisanih dokumenata, bl. Ivan nam je ostavio primjer svoga svetačkog života prožetog dubokom molitvom, o čemu su svjedočili brojni njegovi prijatelji i štovatelji koji su s njime komunicirali. Sve to predstavlja dragocjen izvor za proučavanje djelovanja Božje milosti u njegovoj duši, kojoj se spremno odazivao; s njome je velikodušno surađivao, tako da je od svoje duše stvarno učinio »remek–djelo«, za čime je težio još od početka svoga mladenačkog života. Tu je želju zapisao i u svome dnevniku.²

Blaženi Ivan je u svojoj zreloj, odrasloj dobi bio čovjek žive vjere, duboka duhovnog života utemeljenog na liturgiji; čovjek samoodricanja, dnevne pričesti, adoracije, predana trpljenja, široke naobrazbe. Njegova pak borba i ustrajnost na putu svetosti pokazuju koliko je uistinu bio uronjen u molitvu, iz koje je crpio snagu za svoj uspon prema Bogu.

Molitveni život bl. Ivana Merza nije se do sada sustavno istražio niti prikazao. Ovaj članak stoga želi biti prvi doprinos tom istraživanju, koje se temelji najprije na pisanim dokumentima koji su nam ostali od bl. Ivana Merza, kao i na svjedočanstvima onih koji su ga poznavali. U prikazu njegova molitvenog života razlikujemo nekoliko momenata: ono što svojim molitveno–vjerničkim životom svjedoči o vlastitoj molitvi, potom ono što govori o molitvi općenito, savjetujući je drugima, i zatim ono što su o njegovoj molitvi zapazili i rekli drugi.

1. Milost obraćenja blaženog Ivana Merza

1.1. Crkveno–povijesni kontekst duhovnosti prve polovine 20. stoljeća

Prije nego pobliže započnemo prikaz i analizu molitvenog života bl. Ivana Merza, potrebno je reći nekoliko riječi o crkveno–povijesnom kontekstu s obzirom na promicanje i njegovanje duhovnog života među vjernicima katolicima u prvoj polovini 20. stoljeća, kada je Blaženik živio i djelovao. Osim službenoga školskog vjeronauka koji je mladeži prenosio vjerske vrijednosti u okviru odgojno–obrazovnog sustava, postojale su razne katoličke organizacije, kako za mladež tako i za odrasle, koje su u svoje programe uključivale i njegovanje duhovnog života. Među njima posebice su se isticala Marijine kongregacije, kojima je prvotni cilj bio upravo razvijanje i njegovanje duhovnosti te duhovna izgradnja pojedinaca. Marijine kongregacije (danas djeluju pod novim imenom kao Zajednice kršćanskog života) bile su posvuda prisutne: u školama i odgojnim zavodima, među studentima i potom među odraslim vjernicima. Tako su postojale Marijine kongregacije za razne staze: muževe, intelektualce, gospođe, učiteljice, kućne pomoćnice itd. Nadalje, prva polovica 20. stoljeća u Crkvi općenito bila je obilježena snažnim razvojem liturgijskog pokreta koji je dodatno nudio izvore za njegovanje duhovnog života vjer-

2 I. Merz, Dnevnik, 28. II. 1916.

nika koji su tražili nešto dublje i više u življenju svoje vjere. Liturgijski pokret razvio se snažno i u Crkvi u Hrvata zahvaljujući pionirskom djelovanju dr. Dragutina Kniewalda, u koji se potom uključio bl. Ivan Merz. Uvođenjem Katoličke akcije, njezinih ideja i zahtjeva za solidnom duhovnom izobrazbom svojih članova, dvadesetih godina prošlog stoljeća taj se humus duhovnosti među katoličkim vjernicima još više povećao. Budući da je bl. Ivan Merz bio prisutan i angažiran na sva ta tri područja, možemo lako zaključiti što je sve utjecalo na to da je uspio tako snažno razviti i održavati svoj molitveni život.

1.2. *Kroz trpljenje i patnju do potpunog obraćenja Bogu*

Temelj i polazište blaženog Ivana Merza prema životu općenito, a posebno prema Katoličkoj crkvi, bila je njegova snažna i duboka vjera do koje je došao polaganim razvojem, koji se može lako iščitati iz njegova dnevnika. Zamjećuje se kako je prolazio kroz mnoge moralne i intelektualne krize u odnosu na svjetonazor za vrijeme studentskih dana. Međutim, upravo boravak na ratištu te susret s raznovrsnim trpljenjem koje donosi život na bojištu bio je odlučujući čimbenik u njegovu vjerskom te posebno molitvenom dozrijevanju.³ U cijelom Merzovu duhovnom razvoju jasno se uočava djelovanje Božje milosti u njegovoj duši, a prvi plod toga djelovanja bio je njegov odgovor Bogu kroz molitvu.

Ivanovo prvo približavanje ozbiljnijem molitvenom životu zbiva se već tijekom tromjesečnog boravka u Vojnoj akademiji, ujesen 1914. g. O tome nam je ostavio dragocjene zapise u svome dnevniku. Riječ je o ambijentu u kojem se nikako nije snalazio jer nije imao volju za vojničku službu, pa je tih mjeseci mnogo trpio. Na savjet svoga srednjoškolskog profesora dr. Ljubomira Marakovića, koji mu je sugerirao koje knjige da čita kako bi našao duševni mir i ravnotežu, pročitao je djelo *Die Kunst zu Beten (Umijeće moljenja)* s velikom duhovnom korišću. Knjiga govori o teoriji molitve. O njoj je načinio u dnevniku i opširan prikaz, čemu je nadodao i svoj komentar o biti molitve, o njezinoj potrebi i važnosti:

Najdulje sam vrijeme čitao 'Die Kunst zu beten'. Tu knjigu čitam po drugi put. Isprva mi se nije činila Bog zna što, ali čim je više studirah, osjetio sam finesu logike i religioznog osjećaja piščeva (...) Kano što čovjek, koji još nije sasvim zagazio u blatu, želi da se razgovara s pametnijim od sebe, tako isto duh, svom žestinom teži za savršenim Duhom. Razgovara se u molitvi s Njim i Ovaj njemu tako čudnovato fino odgovara, da čovjek misli da diše zrak s visina. Taj razgovor sa Svevišnjim, ta veza — priznavanje — Svevišnjeg je religija. Religija bez molitve je mrtva. Molitva se ne mjeri na duljinu, i ona ne mora da se čita iz knjiga; razgovori iz vlastitog čuvstva, razmišljanje o Pismu i namjerama Svevišnjega je molitva. Bog je duševno Biće i pošto smo mi tjelesni, to je misao na njega tjelesno-duševna. Da ga razumijemo postao je Emanuelom, nama sličnim i mi se Isusu možemo da molimo, i molitva na njega je mnogo lakša jer je Isus nama bliže.⁴

3 Dijelovi dnevnika blaženoga Ivana Merza kroz koje se može slijediti njegov duhovni razvoj objavljeni su u: D. Kniewald, *Dr. Ivan Merz — život i djelovanje*, Zagreb, 1932; B. Nagy, *Borac s bijelih planina*, Zagreb, 1971; I. Merz, *Ljubav i čistoća*, Zagreb, 2002.

4 Ivan Merz, *Dnevnik*, 25. X. 1914.

Kad je zapisao ove retke kao pitomac Vojne akademije, Ivanu je bilo tek osamnaest godina. Riječ je uglavnom o lijepim mislima iz teorije o molitvi, ali koje već nalaze velikog odjeka u njegovoj duši; tu već vidimo njegovu dispoziciju otvorenosti prema nadnaravnom, osjetljivost za duhovne stvarnosti — što će kasnije rezultirati dubljim duhovnim životom i provođenjem ovih misli u praksu.

Najveći poticaj za molitveni život bl. Ivan je zadobio za vrijeme boravka na bojištu u Prvom svjetskom ratu, gdje je doživio jednu vrstu polaganog, ali snažnog obraćenja. To je obraćenje vodilo od literarnog, estetskog katolicizma prema dubokom vjersko–molitvenom životu, gdje su sve vrednote koje su ga prije privlačile, napose književnost i umjetnost, ustupile mjesto kršćanskoj vjeri i molitvi te njezinim vrednotama i zahtjevima. Tako pri kraju rata bilježi u svom dnevniku odluke koje kani provoditi kao rezultat svoga obraćenja. Jedna od tih odluka odnosi se i na molitveni život:

Boga zaboraviti nikada! Težiti neprestano za ujedinjenjem s njime. Svaki dan — ponajbolje zoru — upotrijebiti jedino za razmišljanje, molitvu i to po mogućnosti u blizini Euharistije ili kod sv. Mise. Taj sat mora biti izvor dana, u tome satu čovjek valja zaboraviti na cijeli svijet, izgubiti sve brige svijeta, svu nervozu života, biti miran kao u kolijevci. U tome satu se moraju stvoriti planovi za budući dan, tu se svlada sva slabost.⁵

Svoje iskustvo boravka u ratu te plod toga iskustva — duboki religiozni život sa svim zahtjevima koji iz toga slijede, bl. Ivan je opisao u svome prvom tiskom objavljenom članku »Novo doba«.⁶ Taj je članak u izvjesnom smislu i određeni program njegova angažmana na području vjerskoga preporodnog rada unutar Katoličkog pokreta kojemu je pripadao. Donosimo samo nekoliko važnijih misli iz toga njegova prvog i ujedno programatskog članka za njegov budući duhovni život i apostolski rad:⁷

Čovjek je silno slab i bez tuđe pomoći ne može ništa. Zato je On iz vječnosti stupio u povijest i postavši središtem cijeloga makrokozmosa, dao nam je Sebe da nas tjelesno i duševno preporodi. Ne zaboravimo na tu neizmjernu ljubav i posvetimo veću pažnju maloj bijeloj Hostiji koja osamljena na nas čeka u studenim crkvicama... Oslobađati duh od vremenitosti i nezaslijepljenim pogledom promatrati razvijanje života, imao bi biti cilj novih ljudi. Borba za savršenost, askeza mora biti naš svagdanji kruh. Ona nam otvara nutarnje vidike, stvara od nas nesebične ljude, podržava u nama borbu sa zlim i daje nam snage da ne podlegnemo.⁸

1.3. *Molitveni zazivi proizašli iz dubine srca*

Da o molitvi nije samo razmišljao i pisao pobudne misli nego da ju je i prakticirao, svjedoče i kratke molitve koje je zapisivao u svome dnevniku kao student ili

5 Ivan Merz, *Dnevnik*, 5. II. 1918.

6 Usp. I. Merz, *Novo doba, Luč*, Zagreb, 13/1919, br. 9–10, str. 210–214.

7 Taj je članak ustvari bio sastavljen najprije kao predavanje koje je bl. Ivan održao u društvu »Hrvatska« u Beču u proljeće 1919. g. svojim kolegama, članovima istoga društva. Nakon toga ga je poslao u časopis za mladež *Luč*, gdje je objavljeno nakon par mjeseci.

8 Usp. I. Merz, *Novo doba, Luč*, Zagreb, 13/1919, br. 9–10, str. 210.

kao vojnik na bojištu. Prva karakteristika njegove molitve je da je iskrena i osobna. S godinama ona postaje sve više organizirana i povećava se. Molitveni zazivi zapisani u dnevniku, puni iskrenosti, izašli su iz dubine srca, a bili su uvjetovani životnim okolnostima u kojima se bl. Ivan tada nalazio. Kroz ove molitvene uzdahe i zazive uočavamo njegovu dušu koja je u stalnoj težnji prema Bogu. Vidi se da je osjećao potrebu za molitvom i da je molio; njegove nam molitve istodobno otkrivaju probleme s kojima se u životu susretao, a za koje je u njima tražio lijek.

Tu je najprije znatna skupina molitava koje Ivan upućuje Gospi da bi izmolio njezinu pomoć, kako za zaštitu u borbi za čistoću duše tako isto da mu pokaže pravi put u životu. Potom se obraća Bogu, tražeći od Njega snagu da pobijedi svoje strasti i sve zlo koje osjeća u duši, a koje ga vuče prema grijehu. Od Boga traži i oprostjenje kad osjeća da ga je povrijedio. Moli i za druge duhovne milosti: veliku vjeru, stalnu molitvu, žarku ljubav. Bogu se također obraća u tjelesnim potrebama; napose moli za vid koji mu je bio u opasnosti zbog bolesti očiju. Traži svjetlo da može dobro izabrati zvanje u životu. Ne propušta zahvaliti Bogu za primljene milosti. Moli također i za druge: za prijatelja koji je pao na bojištu, za svoje roditelje koji su daleko od Boga. Potrebe Crkve i drugih ljudi također nalaze mjesta u njegovoj molitvi. Tako moli Boga da pošalje apostole koji će raditi za jedinstvo kršćana, za apostole u hrvatskom narodu; moli se da iščezne poganstvo u kojemu živimo. Ovdje donosimo njegove važnije molitvene zazive koji nam ilustriraju iskrenost i dubinu njegova odnosa prema Bogu:

»Bože, oprost mi što sam Te ostavio. Daj mi opet snage da Te svagdje i u svemu upoznam, da Te svagdje osjećam.« (Dnevnik, 20. 4. 1917) »Bože, Tješitelju, dodi i moju prirodu prožmi atomima vječnosti.« (Dnevnik, 9. 9. 1917) »Majko moja dobra, Najveća, molim Te, napuni moju dušu lijepim osjećajima i plemenitim mislima, uvijek mi označi pravi put, pa makar mi i bilo teško slijediti ga.« (Dnevnik, 14. 12. 1914) »Moja molitva sada ide Neoskrvnjenoj: neka me u ovom gradu Beču prati na svakom koraku. Svaki moj hod i korak neka bude usmjeren lijepom.« (Dnevnik, 17. 1. 1915) »Majko vječna, Ti koja si utjelovljenje poezije, svega lijepog i vječnog, daj da i dalje mogu primati darove ljepote!« (Dnevnik, 22. 1. 1915) »Bože pomози, daj mi milost da postanem bezuvjetni gospodar tijela. Bolje je umrijeti, negoli biti mekušac, igra strasti.« (Dnevnik, 28. 5. 1918) »O, Bože, da sam već kod Tebe! Najbolje bi bilo da plamenom svoga milosrđa sažgeš parazite grijeha, koji su se usukali u moju dušu, pa da dobar i svet stupim u Te.« (Dnevnik, 13. 7. 1918) »Bože, molim Te za milost da sažgeš moju lijenost i sjetilnost! Podaj mojemu duhu nadmoć nad želucem koji me hoće pokoriti. Posveti mi tijelo i dušu!« (Dnevnik, 14. 11. 1918) »O moj Bože, daj mi snagu da Te žarko ljubim, da tako snažno u Te vjerujem, da se bez ikakva promišljanja i straha, nevin kao dijete, kojemu nitko nije pričao o strahu, prošećem kroz mjesta, koja prijete smrću.« (Dnevnik, 27. 12. 1918) »Bože moj, prosvijetli me da ubrzo dođem do čvrste odluke. Svagdje neka se vrši volja Tvoja, jer smo ovdje samo putnici, a u našoj se pravoj domovini neće mnogo pitati da li sam bio profesor ili zidar. Ali nešto biti valja!« (Dnevnik, 9. 4. 1918) »Bože, uzmi me i ne dopusti da svoje oko kada na stranu bacim i da požalim svoj izbor. Daj da kalež trpljenja primim i da zazovem na ovoj zemlji Tvoje ime, da Te nakon toga mogu licem u lice gledati!« (Duh. vježbe, 9. 11. 1923)

Posebnu pozornost zaslužuje zahvalna molitva koju je bl. Ivan zapisao u svome dnevniku 10. svibnja 1916. Tada je već bio u vojsci, na časničkom tečaju u Slov.

Bistrici, neposredno prije odlaska na bojište: »Bože, Bože, koliko Te ljubim, koliko ti se zahvaljujem što mi sada napunjaš dušu čudnom, punom slašću. Kako se moja duša diže, kako leti tebi, htjela bi da nadčovječnom snagom razbija ova prsa i ode gore, i da se vječno s tobom sjedini.« Dvanaest godina kasnije, toga istoga dana — 10. svibnja 1928, njegova je duša ostavila ovaj svijet i vječno se sjedinila s Bogom!

Gledajući retrospektivno njegov svetački život u svjetlu ovih molitava, vidi se da ih je Bog sve uslišao.

1.4. *Osobna molitva blaženog Ivana Merza*

Istinsko i snažno obraćenje bl. Ivana prvi su uočili njegovi roditelji, i kako još nisu bili praktični vjernici, time nisu bili zadovoljni. Tako se razvila zanimljiva korespondencija između Ivana i njegovih roditelja dok je boravio na studiju u Parizu. U pismu ocu od 5. X. 1921. bl. Ivan navodi sv. Pavla (Gal 6, 14–18) koji se hvali »križem našega Gospodina Isusa Krista«, te podcrtava riječi »radi toga mi je razapet svijet i ja svijetu«, pa nastavlja: »Dobro meditirajte o značenju podcrtanih riječi. U tome leži filozofija sreće: valja postaviti težište svih naših želja u onaj svijet, sebe posve zaboraviti radeći za Našega Gospodina Isusa Krista koji je jedini vječan.«⁹

Iz ovih redaka, kao i iz ostalih njegovih pisama, vidi se da blaženi Ivan promatra sve u vidu vjere. Njegov je program jasno zacrtan: rad za Krista, priprema za vječnost, spašavanje svoje duše i duša drugih, potpuno predanje Bogu, vršenje volje Božje, i nadasve uronjenost u molitvu. Ustrajnom i dubokom molitvom dolazi do toga da govoreći o smislu života ne zastaje na teoretskim spekulacijama, nego ga jednostavno definira kao suradnju s Bogom: »Suradnja s Bogom! Misionari, junaci, mučenici, umjetnici surađuju s Bogom šireći Kraljevstvo Isusa Krista. Svi smo pozvani na suradnju s Bogom; u tome je sav smisao života pojedinca, cijele povijesti ljudskoga roda.«¹⁰

Merzov je molitveno–vjerski život, nakon što je prošao kroz mladenačke krize, toliko ojačao da ne poznaje više ni trunka sumnje. Kad je imao 29 godina, postavljeno mu je pitanje u jednoj anketi: »Ima li vjerskih sumnji?« Odgovor je bio lakonski jasan: »Ne.«¹¹

Molitveni život bl. Ivana Merza sve će se više usavršavati nakon njegova povratka sa studija u Parizu. Boraveći još u Parizu, sastavio je svoje »pravilo života«, odnosno »asketske regule«, kako ih je nazvao. Riječ je o odlukama za duhovni život. Jedna od tih odluka glasi: »Svaki dan barem jedanput posvema se Bogu pomoliti.« Dolaskom u Zagreb prakticirat će razne oblike molitve: meditaciju, sudjelovanje u sv. misi s misalom, adoraciju, liturgijsku molitvu, božanski časoslov, kronicu. Svemu tome podloga je i temelj bila njegova duboka i čvrsta vjera. Tako je odgovarajući na pitanja o osobnoj molitvi, u jednoj anketi rekao: »Što sam radio

9 Usp. D. Kniewald, *Dr. Ivan Merz — život i djelovanje*, Zagreb, 1932, str. 129.

10 Usp. I. Merz, »U misijskoj izložbi«, *Za vjeru i dom*, Zagreb, 12/1925, br. 10, str. 269.

11 Usp. B. Nagy, *Borac s bijelih planina*, Zagreb, 1971, str. 272.

pod sv. misom? Molio sv. misu. — Što molim ujutro i navečer? Ujutro: razmatram 3/4 sata. Navečer: krunica, ispitivanje savjesti, pripremam materijal za razmatranje sljedećeg dana.«¹²

Blaženom Ivanu osobna je molitva još nešto više. Kako mu je svijest o Bogu inspiracija svega životnog tkanja, tako mu je molitva neprestano ugledanje na uzor, koji ga vodi do toga da treba biti savršen. To ugledanje je dizanje srca i pameti k Bogu, a postiže se upravo molitvom kao sredstvom usavršavanja. Na takav pristup ga je poticala Ljubav, te je mogao kao dijete razgovarati s Ocem. Taj ga je pristup molitvi vodio k sjedinjenju s Bogom, a to je ujedno i najbitnija značajka Merzova duhovnog napretka i ujedno »put sjedinjenja«.¹³

Značajka je toga stanja da duša traži i nalazi Boga Gospodina u svemu i sve u Njemu: Božju prisutnost, Božji razgovor, Božju volju, Božju ljubav, sreću u jednome Bogu. Sve to ispunja dušu i život, vrijeme i posao, kao i sama misao »Bog moj i sve moje«! Za potpunim sjedinjenjem s Gospodinom Isusom Kristom blaženi Ivan Merz je težio uvijek jer ga je ljubio, a ljubav traži blizinu Ljubljenoga. Među brojnim tekstovima koje nam je ostavio na tu temu, navodimo samo jedan, zapisan u dnevniku pri koncu rata: »Težit ću za svetošću, za ujedinjenjem s Gospodinom Bogom i molit ću ga da mi dade otporne snage u životnoj borbi i silu u stvaranju.«¹⁴

Uistinu se može reći da je blaženi Ivan Merz iznad i izvan ovoga svijeta našao u Bogu svu svoju sreću, i slobodan od svih traženja osobne utjehe, ništa drugo nije ni sanjao nego samo iscrpsti svoj život na Božju slavu i u njegovoj službi. To posebno potvrđuje francuski isusovac o. Irenée Hausherr, profesor duhovnosti na Papinskom orijentalnom institutu, koji je bl. Ivana dobro poznao. Nakon njegove smrti napisao je o njemu svoje dojmove, iz kojih donosimo samo jedan izvadak:

Savršeni ljudi promatraju svijet Božjim očima. Njihova se svetost ne očituje nekim posebnim izvanrednim načinom, jer je postala prirodna njihovu biću i lako može izbjeći površnom pogledu promatrača, koji nije upozoren. Blaženi Ivan Merz je živio na zemlji svjestan svoje domovine na Nebu. On je nosio sobom svoje Nebo. Prvi je učinak ovakvog stanja onaj neizrecivi mir, o kojem govori Isus Krist i poslije njega, iskušavši ga sv. Pavao. Drugi je učinak požrtvovno razumijevanje svih ljudskih bijeda... Ova je svojstva ostvario Dr. Merz u svome životu možda više od ikoga, koga sam sreo u svome životu¹⁵

2. Liturgija kao temeljni izvor molitvenog života bl. Ivana Merza

2.1. Liturgijska molitva bl. Ivana Merza

Molitveni život bl. Ivana Merza bio je usko povezan s liturgijom, koja je davala osnovni ton njegovoj molitvi. »Živjeti Isusov život s Crkvom«, tako je definirao

12 Usp. B. Nagy, *Borac s bijelih planina*, Zagreb, 1971, str. 269.

13 Usp. J. Vrbanek, *Vitez Kristov — Dr. Ivan Merz*, VKB i VKS, Zagreb, 1943, str. 195.

14 Ivan Merz, *Dnevnik*, 9. IV. 1918.

15 Pismo upućeno o. Stjepanu Sakaču D. I., siječanj 1929. g. Objavljeno u: D. Kniewald, *Dr. Ivan Merz — život i djelovanje*, Zagreb 1932, str. 215.

njegovu duhovnost p. Josip Vrbanek, njegov duhovnik.¹⁶ Pod tim podrazumijeva u prvom redu Ivanovu duboku uronjenost u liturgijsku molitvu, za koju se oduševio još kao student u Beču nakon obavljenih liturgijskih duhovnih vježbi o Uskrsu 1920. g. u austrijskom samostanu Mödlingu. Svoje misli o liturgijskoj molitvi bl. je Ivan posebno iznio u dva članka: »Razmatranje o Rimskom misalu« i »Duhovna obnova po liturgiji«.¹⁷ Ističe kako liturgija i proživljavanje crkvene godine uzdižu individualnu i privatnu molitvu, te ona postaje »socijalna i univerzalna«. Posebno ga je privlačilo moljenje Božanskog časoslova kako se obavlja po samostanima, napose u kontemplativnih redova. Visoko cijeni časoslov i nastoji probuditi smisao za njegovo moljenje i u drugih.

Tako je organizirao liturgijski izlet u trapistički samostan u Rajhenburg za đake članove Marijine kongregacije, koji je potom opisao u posebnom članku pod nazivom »U krilu svete liturgije«.¹⁸ Među đacima koji su pošli na taj izlet bio je i tada gimnazijalac–maturant Franjo Šeper, budući zagrebački nadbiskup i kardinal, te potom pročelnik vatikanske Kongregacije za nauk vjere. U tom članku bl. Merz zanosnim stilom opisuje i komentira dijelove časoslova čijem su moljenju prisustvovali. Jasno se vidi kako je Ivanova duša sva čeznula za liturgijskom molitvom i kako ju je duboko doživljavao.

Napomenimo i to da je Merz, kad mu je to bilo moguće, dolazio u franjevački samostan na zagrebački Kaptol i zajedno s redovnicima molio časoslov. Tako je s njima obavio Božićni oficij prije ponoćke 1927.¹⁹ Govoreći o Božanskom oficiju, tj. časoslovu, kako ga mole svećenici i redovnici po cijelom svijetu neprestano, kao što sunce putujući od istoka do zapada stalno kruži, usklikuje: »O divne li Crkve, koja bez prestanka u zajednici s nebeskim vojskama pjeva hvalu Tvorcu.«²⁰

Bl. Ivan sam je molio Božanski časoslov, i to redovito. S tim u vezi sačuvalo nam se dragocjeno svjedočanstvo ing. Jerka Bauera koji je bl. Ivana Merza dobro poznao, s njime čak hodočastio u Rim 1925. povodom Svete godine. Nakon godinu dana, u ljetu 1926, vraćao se s bl. Ivanom s orlovskog sleta iz Požege te opisuje svoj doživljaj ovim riječima:

Kad sam ušao u kupe Merz je bio ondje sam i čitao je neku knjigu. Bili smo neko vrijeme u kupeu sami a potom su došli njegovi prijatelji. On je odložio knjigu i s njima razgovarao. Uzeo sam tu knjigu u ruke i ustanovio da je to Brevijar. Kako je bio na francuskom, a ja sam znao francuski, počeo sam ga sa zanimanjem listati. Merz, primijetivši moje zanimanje za tu knjigu reče mi: 'Zar ne, da se po toj knjizi može postati svet!' Ja sam toga časa shvatio da je Ivan Merz već tada bio svetac i u tom sam uvjerenju ostao sve do danas.²¹

16 J. Vrbanek, *Vitez Kristov Ivan Merz*, Zagreb 1943, str. 220.

17 Ivan Merz, »Razmatranja o rimskom misalu«, *Hrvatska Prosvjeta*, Zagreb, 9/1922, br. 3–4, 82–86; »Duhovna obnova po liturgiji«, *Luč*, Zagreb, 20/1924, br. 1, 12.

18 Ivan Merz, »U krilu sv. Liturgije«, *Hrvatska Prosvjeta*, Zagreb, 11/1924, br. 12, 510–518.

19 B. Nagy, *Borac s bijelih planina*, Zagreb, 1971, str. 229.

20 Ivan Merz, »Razmatranja o rimskom misalu«, *Hrvatska Prosvjeta*, Zagreb, 9/1922, br. 3–4, 84.

21 Intervju ing. Jerka Bauera dan autoru ovoga članka, listopad 2009.

Blaženi Ivan ne miješa autentičnu molitvu s neodređenim emocijama, nego »čvrsto zagovara objektivnu molitvu Crkve namjesto subjektivne, naročito kada se radi o misi. Jednostavni, ozbiljni, dogmatični i kratki liturgijski tekstovi privlače njegov temperament, njegov razum i njegovu vjeru više nego žarki formulari koji nas prenose u ekstaze.«²²

2.2. *Euharistija — središte molitvenog života bl. Ivana Merza*

Blaženi Ivan je na euharistiju gledao ozbiljno i sa strahopoštovanjem, kao na tajanstvenu svetinju. »Znanstveno obrazložiti prisutnost Isusovu u Euharistiji naučio je Ivan tek u proučavanju kršćanske filozofije 1923. g. s o. Alfirevićem, kada je uvidio kako se ne protivi razumu da se izmjeni bit stvari — supstancija, a pripadnici — akcidenti, vanjske pojave krušnih prilika da ostanu.«²³

Sudjelujući na sv. misi, blaženi Ivan je svakako želio biti što aktivniji, s razumijevanjem pratiti što svećenik moli na oltaru. Stoga je nabavio francusko–latinski misal iz kojega je zajedno sa svećenikom »molio sv. Misu«, kako je to potvrdio u već spomenutoj anketi u kojoj nam je ostavio svoj duhovni autoportret.²⁴

U njegovoj komunikaciji s Bogom jasno se vidi da on autentično i čvrsto zagovara objektivnu molitvu Crkve umjesto subjektivne, naročito kada je riječ o misi. Euharistija je bila još od studentskih dana temeljni izvor njegova molitvenog života. Blaženi Ivan liturgijskom molitvom jasno očituje svoj stav prema životu, kao i svoju zadaću u njemu: zemaljski interesi odlaze u pozadinu, a u prvi plan stupaju nadnaravni, i to spašavanje duša.²⁵ Samu euharistiju jednostavno zove Tijelo, Snaga, Kruh života, Život. On doživljava Gospodina Isusa Krista kako se u prilici kruha daje i osjetnom čovjeku, da mu prožme cijelo biće, kako bi sav živio od Njega. Ovakav pogled je u potpunosti u skladu s Isusovim obećanjem: »Tko blaguje mene, živjet će od mene i ja ću ga uskrisiti u posljednji dan« (Iv 6, 54–57).

3. *Ostali načini molitve bl. I. Merza*

3.1. *Razmatranje*

Osim liturgijske molitve koja je činila bit njegova molitvenog života, bl. Merz je prakticirao i ostale oblike molitve koje Crkva preporučuje vjernicima. U prvom redu to je bilo razmatranje. Prema vlastitoj izjavi, redovito ga je svaki dan obavljao u trajanju od 3/4 sata.²⁶ Svoja je razmatranja nastojao spojiti s liturgijom; tako u članku »Duhovna obnova po liturgiji«²⁷ ističe vrijednost takve meditacije i preporučuje njezino obavljanje. Navodeći tri savjeta za duhovnu obnovu po liturgiji,

22 Dušan Žanko, »Duša dr. Ivana Merza«, *Život*, Zagreb, 19/1938, br. 5, 270–271.

23 Usp. J. Vrbanek, *Vitez Kristov — Dr. Ivan Merz*, VKB i VKS, Zagreb, 1943, str. 201.

24 B. Nagy, *Borac s bijelih planina*, Zagreb, 1971, str. 269–275.

25 Usp. I. Merz, *Đak — apostol. Pierre Poyet*, *Luč*, Zagreb, 18/1922, br. 1–2, str. 24–27.

26 Usp. B. Nagy, *Borac s bijelih planina*, Zagreb, 1971, str. 269.

27 *Luč*, Zagreb, 20/1924, br. 1

drugi savjet formulira ovim riječima: »Razmatraj dnevno na temelju misala.« Potom detaljno daje upute kako se obavlja jedno takvo liturgijsko razmatranje, te ujedno navodi i primjer takvog razmatranja (Otajstvo Božića i Sv. obitelji). Zaključuje da se najbolje razmatra na temelju sv. liturgije:

Po liturgijskom razmatranju svaki katolik postaje velik i univerzalan. On ostavlja po strani svoje osobne interese i počinje osjećati što osjeća sama Crkva, taj velebni odraz samog neizmjernog Krista. Na temelju se Liturgije svaka pojedina duša odgaja... Po katoličkoj liturgiji svi ljudi na cijeloj Zemlji razmatraju istoga dana o istim stvarima i na taj se način učvršćuje svijest o katoličkom jedinstvu svih naroda.²⁸

Još za boravka na ratištu Ivana je u razmatranje uputio jedan franjevac, kojega je posjećivao u Bolzanu u razdobljima ratnih zatišja. Izjavio je kako ga je dotični franjevac uputio u »tajne sistematske meditacije«.

O važnosti kontemplacije Merz govori i u brošuri o Katoličkoj akciji, ističući kako bi sve ljudske djelatnosti ustvari trebale biti usmjerene da stvaraju dispoziciju za kontemplaciju, i to onu vrhunaravnu.²⁹ Svoje uvjerenje o važnosti i vrijednosti kontemplacije izražava također i u pismu prijatelju D. Maroševiću: »Držim da je redovita i konzekventna meditacija jedino sredstvo da čovjek na zemlji ne izgubi nikada ravnotežu i da se radosno iz dana u dan (budućnost to nije ništa spram vječnosti!) s Kristom raduje ili s Njime trpi.«³⁰

O. Josip Vrbaneč, koji je kao duhovnik i ispovjednik sigurno najbolje poznao bl. Ivana, za njega tvrdi: »Sigurno je, da je Merz imao početke ulivene kontemplacije, takozvanu molitvu jednostavnog zrenja, molitvu mira i jednostavnog sjedinjenja, kad je duša tako svjesna blizine Božje, da je s Bogom jedno kao u zagrljaju, te da Duh Sveti u njoj moli.«³¹

Iz trećeg sveska Blaženikova Dnevnika, 10. III. 1915. godine, koji počinje križem i usklikom »Cum Deo! S Bogom!«, iščitavamo svu dubinu, snagu, veličinu i važnost molitve blaženoga Ivana Merza: »Duševni svijet, svijet molitve je najstvarniji, za njim mi valja težiti. To ću pomoću češće Pričesti. Zašto je u meni tolika težnja za usavršavanjem samoga sebe, za zbliženjem s Onim najvećim? Zašto neka nadnaravna sila uvijek govori: posti, ne jedi previše, budi nadčovjek?!«³²

3.2. Pobožnost Srcu Isusovu

Blaženi Ivan Merz je posebno gajio pobožnost prema Presvetom Srcu Isusovu. Još kao student obavio je »Veliku devetnicu spasa«, koju je započeo prvim petkom 3. siječnja 1919. godine i završio 5. rujna te iste godine, te tom prigodom izjavljuje: »Jučer je bio najznaменitiji dan u mojem životu. Obavio sam devetu sv. Pričest na slavu Presvetog Srca Isusova i vjerujem, da ću gledati dubine Presvetoga Trojstva.

28 Ivan Merz, »Duhovna obnova po liturgiji«, *Luč*, Zagreb, 20/1924, br. 1, 17.

29 Ivan Merz, *Katolička Akcija*, Šibenik 1927, 37–38.

30 Ivan Merz, *Pismo D. Maroševiću, sv. Luka 1921*, Zagreb, Arhiv I. Merza, Korespondencija

31 J. Vrbaneč, *nav. dj.*, 197.

32 Usp. J. Vrbaneč, *nav. dj.*, str. 173.

Neizmjernu onu ljubav Kristovu moram barem nekako ovdje zaslužiti, pa ću s Božjom pomoću gledati da djelo posvećenja što snažnije nastavim.«³³ Početkom 1928, nakon gotovo šest godina pauze, Ivan počinje opet pisati svoj dnevnik i kao motto stavlja na početak ove riječi: »Sve na slavu Srca Isusova.«³⁴ Svoja pisma veoma često je završavao riječima »U Presv. Srcu odani«, a misao na Srce Isusovo našla je mjesto i u njegovu posljednjem spisu, Testamentu: »Očekujem milosrđe Gospodinovo i vječno, nepodijeljeno potpuno posjedovanje Presv. Srca Isusova.«

Bl. Ivan je veoma često obavljao adoraciju i pobožnost Križnog puta, i to na galeriji Bazilike Srca Isusova u Zagrebu. O tome nas izvještava o. Vrbaneč: »Popodne u dva sata uspeo bi se kroz kućne stube na balkon (galeriju), gdje je bio posebni 'mali Križni put' za isusovce. Tu je, ni od koga opažen, obavio naizmjenice jedan dan sat klanjanja, drugi dan križni put, često i jedno i drugo ili barem spojeno.«³⁵

3.3. Štovanje Blažene Djevice Marije

O njegovoj pobožnosti prema Gospi njegov duhovnik o. J. Vrbaneč D. I. izjavljuje: »Ivan je već od početka gimnazije polazio na sastanke Marijine kongregacije, a diplomu je dobio tek u četvrtom razredu 16. siječnja 1910. Odabrao je Bezgrješnu za Gospođu, Odvjetnicu i Majku, te joj obećao vjerno služiti i nastojati da joj i drugi služe.«³⁶ U blaženom Ivanu Merzu trajno živi svijest da je pod budnim okom nebeske majke, a to i jest uloga posrednice svih milosti. Tako se blaženi Ivan zavjetuje na svetu čistoću na blagdan Bezgrješnog Začeca 1915. g. I u Beču je član Marijine kongregacije akademičara te u njoj živo surađuje. U Zagrebu 1923. godine prelazi u Akademsko vijeće i u njemu vrši službu tajnika sve do svoje smrti.

Krunicu je bl. Ivan dnevno molio, kako sam potvrđuje. U tom smislu Lourdes je na njega izvršio odlučan utjecaj. Jednom prijatelju N. B. nakon posjeta Lourdesu piše: »Ako mi Blažena Djevica u Lurdu i nije posve izliječila oči, tako da s dosta poteškoća čitam, to sam u Lurdu zavolio krunicu, koja će mi uz sv. Euharistiju biti najvjerniji prijatelj do groba.«³⁷ Molitvu krunice preporučuje i drugima, također i kao sredstvo za olakšanje u poteškoćama: »Kada vam bude u životu teško i kada vas snađu nevolje, uzmite Gospinu krunicu i ona će vas utješiti i dati vam snage, da sve mirno snosite s potpunim predanjem u Volju Božju.«³⁸

U vezi s molitvom krunice Ivanovi biografi navode različite zgodice u kojima je dolazila do izražaja njegova pobožnost i odanost Gospi. Prigodom hodočašća orlića u Rim, pri dolasku, sve do dva sata u noći bio je zaposlen dok im nije našao smještaj. Kad ih je sve smjestio, još je našao snage da klečeći izmoli krunicu.³⁹

33 I. Merz, Dnevnik, 6. IX. 1919.

34 I. Merz, Dnevnik, 21. I. 1928.

35 J. Vrbaneč, *nav. dj.*, 203.

36 Usp. J. Vrbaneč, *nav. dj.*, str. 208.

37 D. Kniewald, *nav. dj.*, 172.

38 J. Vrbaneč, *nav. dj.*, 212.

39 *Isto*, 209–210.

Krunicu nije samo molio nego ju je i razmatrao. Jednom zgodom reče kako ne shvaća da je nekima za njezino moljenje dosta deset minuta; njemu je potrebno pola sata da je izmoli pobožno, a veoma često ju je molio i putem. U razgovoru s prijateljem Dušanom Žankom, koji je držao da je na ulici nemoguće biti sabran, Ivan je odgovorio da čovjek u duhu Božjem mora nastojati uvijek biti sabran i spreman na molitvu: »Pa eto, ja svaki put od kuće do škole ili od škole do kuće izmolim krunicu i tako se lakše uklanjam napastima poganske ulice.«⁴⁰

3.4. Savjeti za uspješnu molitvu

U člancima u *Posestrimstvu*, gdje vodi rubriku Liturgijski kutić, bl. Merz daje opširne savjete kako organizirati duhovni život na temelju liturgije. Nakon što je iznio detaljne savjete kako se ponašati u crkvi kad se u nju ulazi i kad se prisustvuje crkvenim obredima, raspravlja dalje o problemu mjesta za molitvu. Premda se čovjek može posvuda moliti Bogu, ipak zastupa mišljenje da je crkva najbolje mjesto. Navodi za to nekoliko razloga: »Crkva nam i sred najbučnijeg velegrada pruža kutić tišine i mira; svojom gradnjom, unutarnjim uređenjem, ljepotom i osvjetljenjem sabire ona dušu, budi pobožne misli, podiže nas Bogu.«⁴¹

U nastavku Merz navodi još jedan razlog koji je najvažniji za svakog katolika, a taj je:

Mistična nazočnost Kristova u svetohraništu, njegova naročita blizina, koja daje molitvi veću iskrenost, veću intimnost, jači žar i bistriju dubinu. Ona nas neodoljivo privlači, daje nam želju za molitvom i onda kada je inače možda ne bismo osjetili i čini da naši pohodi crkvi nisu samo časovi molitve, nego i djela najviše mističke dobrotvornosti, obilaženje sužnja Ljubavi.⁴²

Osim toga razloga, bl. Ivan navodi i činjenicu kako se u crkvama nalaze i moći svetaca, te da crkva nije obeščašćena grješnim djelima kao mnoga mjesta u prirodi. Ona je »natopljena molitvama« te je zaista sveto mjesto. Članak završava riječima:

Zato je sasvim opravdano ako i svoju privatnu pobožnost obavljamo naročito rado u crkvi — iako to nipošto ne mora uvijek biti — i ako naš boravak u crkvi nazivamo pohodom Svetoostajstvu, a ne samo običnom molitvom. Ovi su pohodi upravo ono što daje Katoličkoj Crkvi onu naročitu toplinu prema svim ostalim bogomoljama, pa ako mi napose ističemo važnost liturgijske pobožnosti, točnoga i redovnoga prisustvovanja obredima i življenju s njima, to je crkva upravo ono sveto mjesto koje može spojiti našu osobnu, privatnu pobožnost s crkvenim obredima i da čitavoj našoj pobožnosti dade pravi smisao i unutarnju ravnotežu.⁴³

40 D. Žanko, »O Božjem čovjeku«, *Nedjelja*, Zagreb, 1/1929, br. 22, 2.

41 I. Merz, »Liturgijski kutić«, *Posestrimstvo*, Zagreb, 1923, br. 8, 144–145.

42 Isto.

43 Isto.

3.5. Škola molitve — duhovne vježbe

Za napredak u molitvenom životu veoma su važne duhovne vježbe. Bl. Ivan Merz ih je veoma cijenio i također preporučivao drugima. Njegov su ideal bile duhovne vježbe za mladež Orlovske organizacije, u kojoj je djelovao. Obavljao ih je svake godine, još od svojih studentskih dana. Za njegov životni pravac posebno su bile važne duhovne vježbe koje je obavio u studenom 1923. u isusovačkom samostanu uz Baziliku Srca Isusova. Tada je odlučio da će ostati u svijetu kao posvećeni laik. Mjesec dana nakon toga, za Blagdan Bezgrešne, 8. prosinca 1923, polaže vječni zavjet čistoće. Sačuvale su se njegove bilješke iz četvorih duhovnih vježbi kao dragocjeni dokument njegove duhovnosti i velike koristi što je od njih imao za svoj duhovni život. Donosimo nekoliko njegovih zabilješki⁴⁴:

»Moram češće negoli do sada razmišljati o zloči grijeha i o raznim momentima iz Starog Zavjeta. Tek kada upoznam i osjetim značenje grijeha, znat ću pun ljubavi da zagrlim sv. Križ, koji me je oslobodio tako velike, vječne nesreće.« (Duh. vježbe, 8. XI. 1923)
 »Kako je slatko, Isuse, boraviti u Tvojim vojsci, služiti pod Tvojom zastavom. I oca, i majku i sve što mi je drago zaboravljam kada se sjetim Tvoje nebeske pojave i Tvoje mile Majke. Isuse, sav se predajem Tebi. Najradije bih Ti tamo služio gdje se neprestano o Tebi razmišlja i samo, samo Tebi i više nikome ne služi.« (Duh. vježbe, 8. XI. 1923)
 »Molim Te, Isuse, da u staležu, koji sam izabrao, uvijek nastojim biti Tebi sličan; ne tražiti za se nikakav imetak, biti poslušan poticajima Tvojim u mojoj duši i savjetima moga duhovnog vođe, kojim se Ti služiš i nemati drugog Zaručnika doli Tebe, Spasitelju moj. Ne dopusti da Ti se ikada iznevjerim i daj mi snagu da u dragovoljnome trpljenju postajem Tebi sve sličniji. Molim Te zato, Isuse, mogućnost da razmišljam o vječnim istinama i da se s Tobom, mojim Bogom, dnevno ujedinijem. (Duh. vježbe, 9. XI. 1923)

3.6. Vjera u snagu molitve

Bl. Ivan vjeruje u snagu i moć molitve u potrebama. Roditeljima iz Pariza piše i moli ih da za njegove slabe oči izmole katkad koju desetku Zdravomarije »jer računa s nadnaravnim faktorom kao s najobičnijim stvarima«, što je naučio u Lourdesu, gdje su toliki ozdravili.

Prijatelja Ćiru Brajšu, koji mu se potužio da mu je kćerka teško oboljela i da za nju gotovo nema nade, Ivan ohrabruje riječima: »Moli za nju, moli puno! Tko zna junački jurišati na nebo, taj može sve izmoliti!« I zaista, kći je bila spašena iako je liječnik izjavio da joj više nema spasa. Isto se ponovilo s njegovom suprugom kad je bila teško bolesna, gdje je Ivan opet spremno pripomogao svojom molitvom i neobično se radovao kad je žena ozdravila, jer je u tome vidio pobjedu molitve.⁴⁵ Prijatelju D. Maroševiću u jednom pismu obrazlaže vrijednost molitve za druge: »U katekizmu piše ako se čovjek moli za se onda je to iz nužde, a ako se moli za drugoga onda je iz *karitasa* i ta molitva više vrijedi. Molimo se dakle jedan za drugoga.« Molitva je ozbiljno pratila sva Ivanova apostolska nastojanja i pothvate.

44 Cjeloviti tekst bilježaka iz Duhovnih vježbi objavljen je u 1. izdanju Puta k Suncu, 1978, str. 38–49.

45 Usp. Ćiril Brajša, »Dr. Ivan Merz«, *Hrvatska straža*, Zagreb, 3/1931, br. 105, 2.

Iz sljedećeg teksta se vidi kako su Crkva i njezino dobro bili posebno prisutni u njegovim molitvama. Tako piše prijatelju fra Kreši Pandžiću o svim poteškoćama s kojima se susreće u svome apostolskom radu, i na kraju završava riječima: »Ne zamjeri mi ako ti istresoh svoje srce. Uvjeren sam da će molitve više koristiti dobroj stvari negoli svi naši argumenti. Stoga se molimo jedan za drugoga i da se Crkva Božja proslavi u našem narodu. In Christo Rege...«⁴⁶

4. Svjedočanstva o molitvi bl. Ivana Merza

Pisci biografija o bl. Ivanu Merzu navode brojne zgode iz njegova života gdje je svojim primjerom molitve veoma poučno djelovao na okolinu. Bio je to pravi apostolat primjerom, i mnogi su, vidjevši ga tako sabrana i pobožna u molitvi, bili potaknuti na molitveni život:

Kad smo molili u njegovoj prisutnosti obuzimala nas je neka blagoslovljena čežnja, da se i mi onako pravilno, polako križamo, da čvrsto sklopljenih ruku u sabranosti misli čuvstava i volje uronimo u puninu božanskoga života; slutili smo da jedini on među nama najbolje moli, moguće za sve nas i neka pritajena sigurnost, neka skrovita radost i mir je ulazio i u nas preko njegova vedrog lica iza molitve. Tko bi se s Merzom našao u crkvi, taj je, gledajući ga, osjetio stvarnu prisutnost Božju. Jer njegov je poklek bio tako pun poniznosti, poštovanja i srca, da je upućivao na prisutnost svetoga, čistoga, pravednoga, beskonačnoga Božanstva, pred kojim se mora pasti na koljena i dati svu dušu kao što je radio i on.⁴⁷

Posjedovao je mir koji su mnogi zamijetili u njegovu držanju, i koji je bio karakterističan plod njegove molitve i uronjenosti u Boga. Sam Merz mu je dao odgonetku kad je odgovorio na čuđenje nekih koji su se pitali kako može ostati uvijek tako miran i sabran, makar se dogodilo i najteže. Rekao je: »To vam je zato jer ja po dnevnom redu po prilici znam sve što mi se može taj dan dogoditi, pače znam s kime ću se sastati i kako ću se vladati. Razmatranje mi za svaki dan daje osnovni ton mišljenja, pa čemu da se uznemirujem zbrkom misli, kad je sve tako jednostavno.«⁴⁸

5. Zaključak

Već u svojim gimnazijskim danima bl. Ivan Merz je bio član Marijine kongregacije u Banjoj Luci, gdje je dobio prve temelje i poticaje za duhovni život, koji će se tek kasnije snažno razviti. Kao mladi profesor u Zagrebu bio je član Marijine kongregacije akademičara u Bazilici Srca Isusova, gdje je vršio čak i službu tajnika. Član iste te Kongregacije akademičara bio je i maturant Franjo Šeper, koji će ka-

46 I. Merz, *Pismo Kreši Pandžiću*, 10. 1. 1926, Zagreb, Arhiv I. Merza, Korespondencija.

47 D. Žanko, »O Božjem čovjeku«, *Nedjelja*, Zagreb, 1929, br. 22, 2.

48 Isto.

snije pokrenuti postupak za proglašenje blaženim svoga sudruga kongreganista, dr. Ivana Merza. Za vrijeme studija bl. Ivan Merz upoznaje se s liturgijskim pokretom čije ideje snažno djeluju na njegov duhovni, ali i profesionalni život, tako da za svoju disertaciju izabire temu »Utjecaj liturgije na francuske pisce«. Kao pionir Katoličke akcije u Hrvatskoj usvojio je sve njezine zahtjeve za dubljim duhovnim životom. Na kraju, važan čimbenik njegova molitvenog života bio je kontakt s isusovcima, preko kojih je njegov život bio obilježen ignacijanskom duhovnošću. Posljednjih šest godina svakodnevno je dolazio u isusovačku Baziliku Srca Isusova u Zagrebu na sv. misu i sv. pričest, obavljao ondje i druge pobožnosti; tu je imao i svoga redovitog ispovjednika i duhovnog vođu. Pod vodstvom isusovaca obavljao je godišnje duhovne vježbe, a ondje je i privatno pohađao tečajeve iz kršćanske filozofije i teologije. Sva ta četiri područja koja smo ukratko spomenuli, tj. Marijina kongregacija, liturgijski pokret, Katolička akcija i ignacijanska duhovnost, bila su ustvari kanali Božje milosti koja je dolazila u dušu bl. Ivana Merza; on je tu božansku milost i poticaje Duha Svetoga velikodušno primao i s njima još velikodušnije surađivao.

Silna težnja blaženog Ivana Merza prema duhovnim i religioznim stvarnostima, koja svoj izvor ima u prvom redu u nutarnjoj Božjoj milosti u njegovoj duši, na poseban je način dakle ostvarena u njegovoj molitvi. Bilo da je riječ o liturgijskoj molitvi, molitvi krunice ili pobožnosti Srcu Isusovu, njegova je molitva bila iskrena i duboka. Blaženi Ivan Merz jasno je osjećao potrebu za njom, te nam i kroz nju otkriva nutrinu svoje duše, kao i probleme s kojima se u životu susretao, a za koje je u njoj tražio lijek. Ali Merz nije shvaćao molitvu samo kao lijek za duševne potrebe. Ona je za njega u prvom redu molitva klanjanja Svevišnjemu i molitva hvale Ocu. Stoga i moli redovito Božanski časoslov, premda kao laik na nj nije bio obvezan.

O. Josip Vrbanek D. I., njegov duhovnik koji ga je dopratio do smrtnog časa, izjavljuje: »Po njegovoj smrti ja mu se gotovo svakodnevno utječem za pomoć, da ostanem dosljedan na izabranome životnom pravcu. Znam, da je još za njegova života bio štovan kao svet. Već dugo sam na čistu s time, da bih ja osobno mnogo puta klonuo u nezahvalnom poslu odgajanja duša, da ne osjećam kako me on u tome bodri.«⁴⁹

Kao molitelj, bl. Ivan Merz bio je i učitelj molitve, te je i druge upućivao na nju. Držao se sv. Tome: »Contemplata aliis tradere — razmatrano drugima predati.« To je činio uvijek, ali tek kao oruđe u rukama svemogućeg Boga. Upravo ga je takav pristup izgradio u ponizna, nenametljiva, svima uslužna, radosna i nadasve božanski mirna čovjeka, koji je na svakoga tko se s njime susreo ostavljao duboki dojam produhovljenog, svetog čovjeka.

49 Usp. J. Vrbanek, *Vitez Kristov — Dr. Ivan Merz*, VKB i VKS, Zagreb, 1943, str. 239.

The Prayer Life of Blessed Ivan Merz

Zlatko Sudac*

Summary

Blessed Ivan Merz (1896–1928) has left us an invaluable spiritual legacy which has become a source of inspiration for future generations. Aside from his writings Blessed Ivan has left us with the example of his saintly life which was permeated with deep prayer. All this represents an invaluable source from which one may study the workings of God's grace in his soul, the grace to which he readily responded and with which he generously cooperated. Thus far, the prayer life of Ivan Merz has not been sufficiently systematically explored and presented. This article therefore wishes to offer a further contribution toward such research. As we look at Blessed Ivan Merz's prayer life, we notice several things, namely his own testimony thereof, his speech about prayer in general when instructing others, and finally the manner in which others perceived his prayer life. Blessed Ivan Merz's prayer life was closely connected to the liturgy which gave his prayer its fundamental tone. Fr. Josip Vrbaneč, his spiritual director, defined Blessed Ivan's spiritual life as »living the life of Christ with the Church.« By this is meant that Blessed Ivan was, first and foremost, deeply immersed in liturgical prayer. Aside from liturgical prayer, the pinnacle of which was his daily participation in Holy Mass and reception of the Holy Eucharist, Blessed Ivan took part in other forms of prayer such as adoration, meditation, the divine office, devotions to the Sacred Heart of Jesus and the Immaculate Heart of Mary and the daily Rosary. His prayer life was so rich and instructive that on the day of his beatification, Pope John Paul II was able to say the following: »From this day forward he will be a model to young people, an example to believers and lay people!«

Key words: prayer life, liturgical prayer, adoration, meditation, the divine office, devotions, reflections, personal prayer

* Mr. sc. Zlatko Sudac, doctorant on Centre for Croatian Studies of the University of Zagreb. Address: Betanija, 51 564 Čunski Lošinj, Croatia. E-mail: betanija@ri.t-com.hr